

2 Вепсский язык звучал в храме

4 Onlain-kändai openzihe vepsän kel'he

6 Hän ei varaida jügedusid

8 Uded pästnikad – uded toivod

“KALARAND” MÄNI JO SEIČEMENDEN KERDAN. KUVA: MARIA KOŠEVA

Samvar kehub, kucub adivoid

Praznik: Männuden sobatan Änižröunan Kalag'-posad vastsi adivoid.

“Kalarand”-etnoparkas Änižjärven randal čomal levedal pöudol, mičes ümbri oma korktad vihandad pedajad, mäni tradicionaline vepsän rahvahan kul'turan praznik – “Kalarand”.

Täl vodel praznik tehtas jo seičemenden kerdan. Kut i kaiken, se kerazi äi adivoid susedkülišpäi, lidnoišpäi da agjoišpäi. Jo hüvän tradicijan mödhe praznikale tuliba erazvuiččed pajo- da kargkollektivad, a muga-

žo sigä ozutadihe teatrozutelused, äjan vätihe, iloiteldihe. Eskai sä abuti praznikan tegijoile!

Laskav päiväine, verez tullei Änižespäi, lämäd vepsläižed paginad, magukaz lem', rahvahan pajod da čomad sädod toiba hüväd mel't kaikile tulnuzile adivoile. Praznik zavodihe kukoin laulundal da čomil runoil, miččid venän da vepsän kelil lugi Karjalan Rahvahaližen teatran artist, praznikan vedäi Aleksandra Aniskina.

Vepsläižen tradicijan mödhe,

konz adiv tuleb pertihe, emäg ištutab händast stolan taga da jotab palabal čajul samvaraspäi. Nacein, sikš ezmäi scenal ozutihe sur' sanged samvar, mitte kehui da kucui adivoid.

Išttes stolan taga “Čičiliušku”-teatran artistad zavodiba starinan Kalag'-posadan istorijan polhe. Ved' Kalag' om tozi vanh da melentaruine külä. Ezmäižed johtutesed Kalages oliba vól vodel 1496. Tägä amussai om elänu vähäluguine igähine vepsän rahvaz. Mužikad igän

püdaba kalad, mecadaba, akad radaba pöudol, kazvataba lapsid, keradaba marjoid da babukoid. A vól Kalag' om tetab ičeze kivel: tägä äi vozid sadas gabbro-diabaz-kivi, karjeroiš radaba kogonaizjed vepsläižed dinastijad. Posadan keskirdal om Sovetskijan Sojuzan Gerojan Anna Lisicinan nimi, ved' hän sündui Kalages, eli da openzihe sigä.

Jäl'ges čomad teatrozutelust da starinad Kalag'-posadan istorijan polhe scenale tuliba praznikan päädivod. Karjalan parlamen-

tan pämez' Ol'ga Šmajenik tervehtoiti rahvast vepsän kelel. Hän sanoi: “Nimidä ei ole paremba meiden Kodimad, vepsän mad. Se om armaz da čoma, laskav kuti mam da vägekaz kuti tat. Vauktad tukad oma kuti joged, sinižed sil'mäd oma kuti järved. Mõ armastam ičemoi Kodimad, i minä tedan, miše tuleb hüvä aig”.

LARISA SMOLINA

→ Jatktand om 3. lehtpoel

Вепсский язык зазвучал в храме

Событие: Первое храмовое богослужение на вепсском языке состоялось 24 июня.

Символично, что первое храмовое богослужение на вепсском языке состоялось 24 июня 2024 года, в праздничный для православных людей Духов день. Путь к этому культурно-историческому событию был долгим. Слова из Евангелия вепсы традиционно слушали в храмах на старославянском языке, потому что не было перевода на их родной язык. Важной для Карелии миссией учёные занялись только в 90-е годы прошлого века. Матерью вепсской Библии можно назвать подвижницу, доктора филологических наук Нину Григорьевну Зайцеву, которая всю свою жизнь посвятила изучению и сохранению родного языка.

Она вспоминает, что переводила Библию с Синодального перевода, выполненного в девятнадцатом веке: «Если бы у меня не было помощников

из Института перевода Библии, то я вряд ли продвинулась бы дальше той первой книжечки, «Житие Иисуса», написанной простым, обыденным языком. Переводы Библии помогли мне кардинально изменить мнение о своём родном языке. Поскольку некрещёному человеку переводить Священное Писание не стоит, я сперва крестилась, а потом, с благословения владыки Мануила, приступила к делу».

Евангелие на вепсском языке было издано в 2006 году по благословению митрополита Петрозаводского и Карельского Мануила. Но понадобилось ещё долгих восемнадцать лет, чтобы оно вышло за рамки домашнего вдумчивого чтения и зазвучало в храме. К счастью, за это важное дело взялся игумен нашего древнейшего Антониево-Дымского монастыря, магистр богословия Адриан (Дементьев).

Специально для него Нина Григорьевна привезла переведённую ею Библию и помогла правильно озвучить каждое слово.

Первое богослужение на вепсском языке состоялось на территории Ефимовского поселения Бокситогорского района Ленинградской области. В каменном Троицко-Георгиевском храме деревни Озерёво особенно звучало придуманное Ниной Григорьевной обращение к Богу – «Ижанд Иисус». Символично, что этот храм был построен в девятнадцатом веке на земле, где жили родственные вепсскому народу переселенцы-карелы. По окончании богослужения игумен Адриан освятил мост на реке Чагода, а потом провёл просветительскую беседу с местными вепсами, которых красота молитвенных слов на родном языке понастоящему потрясла.

Пётр Васильев

Богослужение на вепсском языке вёл игумен Адриан. Фото из архива Антониево-Дымского монастыря

Сокровищница родных языков

Общество: Представители Карелии приняли участие в международной конференции.

1–2 июля 2024 года в Таврическом дворце Санкт-Петербурга состоялась II Международная конференция «Всемирная сокровищница родных языков: оберегать и лелеять. Контекст, политика и практика сохранения языков коренных народов».

В работе конференции приняли участие представители от Республики Карелия: активисты «Общества вепсской культуры» Лариса Чиркова, Наталья Силакова и Зинаида Строгалышкова. Всего в мероприятии участвовало более 150 известных российских и зарубежных специалистов из не менее чем 40 стран мира. Среди них были работники культуры, образования, социальных и гуманитарных наук, коммуникации и информации, руководители национальных библиотек, музеев, архивов, представители межправительственных, международных, региональных и национальных неправительственных организаций, органов управления, институтов гражданского общества.

С приветственными словами к участникам конференции обратились заместитель Председателя Правительства Российской Федерации Татьяна Голикова, заместитель руководителя Администрации Президента Российской Федерации Ма-

Представители Карелии и Пётр Тултаев, председатель Ассоциации финно-угорских народов России. Фото Валерии Кочетковой

гомедсалам Магомедов, руководитель Федерального агентства по делам национальностей Игорь Барин, вице-губернатор Санкт-Петербурга Алексей Коробельников и другие высокопоставленные лица. Выступающие отметили, что в период проведения Международного десятилетия языков коренных народов в 2022–2032 годах Россия остаётся флагманом в сфере сбережения и поддержки языкового многообразия, транслируя свой опыт другим странам.

В ходе двухдневных пленарных заседаний было заслушано

более 80 докладов на тему сохранения и развития языков коренных народов в условиях современного мира с учётом международных, национальных и региональных аспектов. Участники конференции представили опыт работы институтов поддержки языкового многообразия, в том числе университетов, музеев, библиотек и издательств.

Председатель «Общества вепсской культуры» Лариса Чиркова представила опыт карельских СМИ на национальных языках, рассказала о сохранении языко-

вого многообразия в Республике Карелия, где сформирована система книгоиздания, выходят радио- и телепередачи, газеты, журналы и альманахи на национальных языках, работает мультимедийный портал «Oma Media», Ресурсный медиациентр карелов, вепсов и финнов. Также в Карелии реализуются проекты общественных объединений, при этом СМИ на национальных языках являются не только доступными источниками информации на родном языке, но и выполняют просветительскую и образовательную функции.

Особое внимание участники конференции уделили роли родных языков в системе образования, а также использованию передовых технологий и систем искусственного интеллекта для сохранения и продвижения языкового многообразия.

В большинстве стран в той или иной степени ведётся деятельность, направленная на поддержку языков коренных народов, однако существуют проблемы, обусловленные появлением новых вызовов и угроз: ассимиляции, урбанизации, смешанных браков, уменьшения численности и других. Их можно решить только путём консолидации усилий государства, экспертов и носителей языков при постоянной, системной и последовательной поддержке этих усилий на всех уровнях.

В составленный по итогам конференции документ, который будет переведён на шесть языков, войдут предложения участников по сохранению родных языков. Организаторами конференции выступили Федеральное агентство по делам национальностей, Министерство иностранных дел РФ, Российский комитет программы ЮНЕСКО «Информация для всех» и Межрегиональный центр библиотечного сотрудничества.

«Общество вепсской культуры»

PRAZNIKAL EZINIBA SJALİZED KOLLEKTIVAD DA KARG- I PAJOSEBRAD PETROSKOIŠPÄI, ŠUJASPÄI. KUVA: VEPSÄN RAHVAHAN HORAN ARHIVASPÄI

Samvar kehub, kucub adivoid

→ >> Jatktand. Augotiž om 1. lehtpolel.

Sid' tervhensanoid sa- nuiba Karjalan Rah- vahaližen da regiona- ližen politikan ministerst- van varapämez' Aleksandra Jeršova, Änižröunan admi- nistracijan pämez' Grigorii Šemet, necen kirjutesen te- gii, "Vepsän kul'tursebran" pämez' Larisa Čirkova da Kalag'-posadan pämez' Mi- hail Pol'akov. Hö lahjoičiba aktivižile kalagelaižile ki- tändkirjeižed da toivotiba edemba-ki kaita i kehitoitta vepsän rahvahan kul'turad, kel't da tradicioid.

Koncertprogramman za- vodi tetab Karjalas Vep- sän rahvahan hor, mitte oli sätud völ vodel 1936 te- tabal kargmahtajal Vasi- lii Kononoval. Pigai horale täudub jo 90 vot. Vodelpäi 1976 horan vedäi om Kar- jalan da Venäman arvosta- dud kul'turradnik, Venä- man valdmehišton "Venä- man heng" -premiijan lau- reat L'udmila Melentjeva, Petroskoin konservatorijan pästnik. Praznikan täht hän ühtes horan pajanikoiden- ke vaumišti melentartui- žen programman, kus oma näritused, veslad kargud da pit'käd pajod vepsän ke- lel. Ol'ga Kokorina, Vepsän rah- vahan horan pajanik, sa- nub: "Mö tänambei ozutim,

kut kaks' posadad näritet'he toine tošt. Se oli lujas hivä närituz, mugoine ilosine. Nu a däl'ges, konz putiim praznikale, ka zavodim kar- geita da pajatada veslid pa- joid. Minä kacun ümbri, i mel' om čoma: mugoine hivä poud, uded sauvotused om tehtud, äi rahvast, päi- väine paštub, tutabid ristitid muhadaba sinei, ka- burdaba sindai – nece and- dab vaiše ilod, ozad da hü- väd mel't".

Sid' ani scenanno ozu- ti čomid karguid "Gornica"- kargkollektiv, mitte tegi völ mastar'-klassan da kucui kar- gaidamha kacujid. Karjalaine rahvahaline "Oma pajo" -hor, "Karusel'" -kazakpajon an- sambl', "Signal'ščiki-gornis- ti" -pajokollektiv Šuja-küläs- päi da "SOLO"-estrastudijan pajanikad ihastoitiba adivoid čomil pajoil venän da karja- lan kelil, toiba hüväd mel't kaikile adivoile – kut lapsile, muga vanhembile-ki. Prazni- kan aigan ani scenanno surel ekranal ozutadihe fil'mad vep- sän rahvahan tradicioiden polhe, ozutesikš siš, kut tehta

vastoid, lämbitada kül'betid, tehta nin'vezad da muga edemba.

Sigä-žo radoiba mönd- rived, kus karjalaižed da vepsläižed mastarid möi- ba ičeze tehmysid, keratud met, erazvuiččid čomitesid da bobaižid. Ani järvenno oli pandud sur' katil, kus ke- hui magukaz lem'. Kaik adi- vod voiba mujada sidä päšt- tud kalitoidenke.

"Kalarand"-praznik sä- tas lujas čomas sijas – etno- parkas, mitte jo amu tegi- he kaikid armhembaks kai- kiden kalagelaižiden täht. Se manitab ičezenoks kaik- enamba turistoid, ved' "Ka- larandal" voib lebaita heng- gel, nägištada siništ röuna- tont Äništ, mecad, kulištada ičemoi kel't da vastatas seb- ranikoidenke.

Kut sanui Kalagen ško- lan pämez' Svetlana Gotič: "Ezmäšt praznikad abuti- ba vaumištada meiden ško- lan openikad da "Pihläine"- ansambl'an ühtnikad. "Kala- rand"-praznik lujas tuli mel'he külän eläjile. Täl vo- del heiden vägel da biznes-

mehiden rahatugel tegim meiden etnoparkas sijan no- rišton täht. Sigä voib ištta laučoil, tehta pažagad, lo- daita.

Minä meletan, miše kai- kile Kalagen külän eläjile i adivoile necen-ki voden pühä tuli mel'he. Meil tä- nambei oliba scenal kollek- tivad Petroskoišpäi. Karja- lan rahvahan sädandradon da kul'turižiden iniciativoi- den keskuz toi tänna para- himid pajanikoid da karg- nikoid. Kaikile om mel'he praznik. Necil vodel sä-ki om hüvä. Meile pidab kaita ičemoi kul'turad i kel't. Mu- goižed pühäd andaba kai- kile hengen libutandad, tu- ged, väged. Ved' mö open- dam lapsid vepsän kel'he školas, i pidab, miše hö kuli- žiba i nägižiba: meiden kel' eläb da kehitoitase".

Kaikuččen voden "Kalarand"-praznik tegese völ parembaks da čomem- baks. Suren tugen prazni- kale andaba Kalagen posa- dan administraci, Rahva- halizen da regionalizen poli- tikan ministerstv, Karjalan rahvahan sädandradon da kul'turižiden iniciativoiden keskuz da aktivižed külän eläjäd, kudambad ühtes te- geba mugomad hüväd azjad vepsän rahvahan, kelen da kul'turan kaičendan täht.

LARISA SMOLINA

» UZIŠTOD

Praznik keskvepsläižil jäti jäl'gen meiden südäimihe

Kezakun keskes mö, Vepsän horan pajanikad, olim surel praznikal. Nece praznik mäni Kodojärven ran- dal Makar'evskaja-küläs.

Konz meid kuctihe sinna, lujas tahtoin put- ta neche sijaha pigemba, varastin sidä aigad. Ezmäi mö ajoim kümne časud Šoutjärvespäi Babajevo-lidnaha – nece oli mugoine pit'k matk. No meil oliba sur' avtobus da avtobusan hüvä vedäi Ni- kolai. Äi kerdoid jo ajelim hänenke, i kaikuččen ker- dan nece oli lujas hüvä matk. Sikš kacmata räkehe da toižihe jügedusihe se mäni hüvin.

Magazim Babajevo-lidnas. Toižen päivän ho- mendesel läksim Makar'evskaja-külähä. Oli mugoi- ne ihastuz, konz putuim mectehudele! Ved' edahan lidnaspäi, ani mecoiden keskes om amussai elänu-ki vepsän rahvaz. Kerdan olim jo horanke neciš küläs. Johtutim sidä matkad lujas lämäs.

Necil kerdal vastsim tutabid mehid: äjad kü- län eläjäd tuleskeliba meidennoks Karjalan maha "Pajokeraine"- da "Vepsläine sarn" -festivalile. Tundištimoiš uziden-ki ristituidenke, löuzim uzid sebranikoid.

Hüviš meliš vastsimoiš Vera Mednikovanke. Hän radab sigälaižes muzejas. Om žal', miše ei olend aig- gad kacta muzejad necil kerdal. No kaiken-se löuzi- he aig pagišta toine toiženke. Mö kucuiim Vera Med- nikovad "Loninan lugemižed" -konferencijale. Se lin- neb Šoutjärves redukun 3. päiväl. Pagizim mugažo Ol'ga Smirnovanke – händast-ki tundem lujas amu – da "Varasta"-ansambl'an pajanikoidenke. Hö kaik oma lujas avonaižed ristitud. Ihastusiš kundlim, kut čomin pajataba "Varasta"-ansambl'an ühtnikad. Täl kerdal hö eziniba viden kesken. Heiden äned tuleba ani südäimihe.

Praznikal oli mel'he pagišta ristituidenke kodike- lel. Meiden kelen paginad oma erazvuiččed, no kac- mata sihe el'genzim toine tošt hüvin. Oli melentartušt kulištada keskvepsän paginan čomad sanad, mičced meil oma ani toižed. Praznik Makar'evskaja-küläs lu- jas tuli meile mel'he, jäti jäl'gen meiden südäimihe. Toivom, miše sigälaižed-ki ristitud pigai tuleba mei- dennoks.

NATALIA ANHIMOVA

Vepsläine "Noid"-grupp ezini "Vozduh"-rok-festivalil

14.–16. kezakud Karjalas mäni "Vozduh"-rok-festival'. Ühtnikoiden keskes oli vepsläine-ki "Noid"-grupp.

Vepsläine "Noid"-grupp Petroskoišpäi ezini scenal sobatan, 15. kezakud. "Vozduh"-festi- valihe "Noid" ühtni jo toižen kerdan.

– Mö ezitim uden programman, miččen olim vaumištandud jo amu. Ezituz jatkui läz 30 minu- tad, – starinoiči "Noid"-gruppan ühtnik Aleksandr Šašin.

Vodel 2024 "Noid"-kollektivale täudub 17 vot. Siš aigas kollektiv ezini erazvuiččil lavoil Venämal da verhiš maiš: "Riddu-Riddu" (Norvegia), "Tallinn Music Week" (Estonia), "Liet International" (Italia), "Liet lavlut" (Švecia), "Sommelo", "Karjalani folk" (Suomi) da toižil.

Täl vodel "Noid" tegihe "Zaraiskaja Sloboda" -rahvahidenkeskeižen folk-etnofestivalin laureataks, ezini "Solar Systo" -festivalil Piterin agias Petroskoin lidnan päivän.

– Meiden programman voib nimitada etnoelektronizeks. Ližaks siš om kävutoittud akustizid vändimid. No necen muzikan pohjas om vepsläine muzikaline tradicii. Minun melen mödhe, meiden pajanikan Ira Lipkovan taguiči nene pajod kuluškanziba kuti udeks. Olem ihastusiš, miše vep- sän kel' kulub suril lavoil, – starinoiči gruppan pä- mez' Vladimir Solovjov.

Nügüd' "Noid"-gruppan ühtnikad vaumištava ut al'bomad. Hö toivoba, miše se linneb vaumiž sügü- zel.

Onlain-kändai openzihe vepsän kel'he

Täl vodel koume ichtahtnikad tegi onlain-kändajan, miččen abul voib käta sanundoid da lühüdoid tekstoid vepsän kelespäi venäkel'he da vastkarin, a mugažo rata suomen da estin kelidenke. Tegijoiden joukuhu mülüba idejan avtor Maksim Migukin, programmist Aleksei Kutašov da minä, kel'tedomez' Maksim Kuznecov. Onlain-kändai om sijatud translate.vepslane.ru -lehtpolel.

Männuden voden lopus "Vepsän kond" -sebr sädi Piteriš vepsän kelen kursad, miččiden vedäjan olin minä, a Maksim Migukin oli sigä openikoiden keskes. Konz-se Maksim oli tehnu genetizen testan da tešti, miše hänel om vepsäläizid jurid. Sid' hän zavodi oppida vepsäläiziden kul'turad da kel't. Pidab sanuda, miše Maksiman baboi čududelihe neche uzištoto, siks ku kanzas hänele kaiken saneldihe, miše rodus ei ole nimiččid vepsäläizid. Konz Maksim lopi vepsän kelen opendamizen kursil, hän tahtoiskanzi tehta panend vepsän kelen kaičendaha da kehitoitandaha: hänel sündui ideid vepsänkeližes onlain-kändajas. Ühtnemaha neche radho Maksim kucui mindai, a sid' hän tundištihe Internetas programmistanke Aleksei Kutašovanke, kudamb om mašinopendusen tundii i hü-

UZ' PROGRAMM KÄNDAB ERAZVUIČČILE TEMOILE OMIŠTADUD TEKSTOID. KUVA: JELENA RAVICKAJA

vin tedab onlain-kändajiden radon mehanizmad. Aleksei lugeškanski informacijad siš, mi om vepsän kel', äjak ristituid pagizeb sil, mi om jo kirjutadud da paindud vepsän keel (joukvestištod, Vikipedii i m. e.). Händast lujas čudodoiti se, kut äi väged vepsän kelen aktivistad oma vaumhed panma-

ha ičeze armhan kelen hüvideks. Siks Aleksei-ki hökkähti ühtneda meiden projektaha.

Onlain-kändai om enamba programmistine, mi lingvistine tegend, i siks minä vaiše konsul'tiruun Aleksejad da Maksimad, abutelin heile kerata vepsänkeližid tekstoid, a mugažo sel'genzoitin, miččed

tekstad om kirjutadud kirjkelel, a miččed – vepsän kelen paginoil.

Miše tuli onlain-kändai voizi opeta iče ichtaze, sen tedobazaha ezmäi kaiked tariz oli ližata mugoižid tekstoid, miččed om kirjutadud kahtes variantas: vepsän da venän kelil (toizil sanoil, paralleližen kändandanke). Projektan täht

minä andoin ičein kändmižid, mugažo mö löuzim äjak-se azbumagoiden tekstoid, miččid konz-se oli kändnu Ol'ga Žukova. Kaiken ližaks "Kodima"-lehtesen toimišt andoi tekstmaterialoid onlain-kändajan opendusen täht. Sidä kaiked ei täudund sen täht, miše onlain-kändajale oliži külläks materialad, no Aleksei tezi, kut voib päta nece problem.

Lopuks mö saim onlain-kändajan, mitte kändab vepsän kelespäi venäkel'he da venäkelespäi vepsän kel'he lujas hüvin. Satuz ülti kaik varastused! Mö kodvim, kut se kändab erazvuiččile temoile omištadud tekstoid, i nägištüm, miše kändaiprogramm el'gendab vepsän kelen strukturan da logikan ani hüvin – nügüd' se voib käta eskai ekonomikan uzištoid. No erašti onlain-kändai tegeb vigoid, ozutesiks se ei mahta sauda oikti erasid jügedoid da harvoid formid, i siks necidä kändajad tariz kätutada vaiše kut abutarbeh.

Mö uskom, miše vepsänkeline onlain-kändai ülendab vepsän kelen prestižad, siks ku niken ei sanuškande: "Necil kelel pagištas vaiše küliš, eskai onlain-kändajad ei tekoisidä". Nügüd' meil kaikil om mugoine kändai, i toivom, miše se andab uzid voimuid vepsän kelen kaičendan da popul'arizoitandan täht.

MAKSIM KUZNECOV

Varastagat jo sügüzel!

Mö kaik tedam "Jeralaš"-žurnalad, mitte om nagratoinu meid laps'aigaspäi. Lüz koume vot tagaze kel'aktivistoiden jouk tegi projektan – "Kuki-rikku"-jumoristižen žurnalan lapsiden täht, "Jeralašan" Karjalan rahvahaližil kelil: karjalaks da vepsäks. Tegijoiden keskes oma Galina Baburova i Maria Šašina (joukun pämehed), a ohjandajan om Julia Potahina.

Vodel 2021 oli pästtud eloho ezmäine sezon, mičces oli kuz' videorolikad. Sjomkoihe ühtniba ezmäi Suomen-ugrilaižen školan openikad, a sid' toiziden-ki školiden openikad. Toine sezon läksi eloho vodel 2022, a koumanz' – völ voden päliči, vodel 2023. Nügüd' vaumištadas pästandaks nellänz'-ki sezon.

"Kuki-rikku"-žurnalan augotišespäi tähäesai om tehtud koume sezonad, kaikuččehe niispäi mülüb kuz' vipuskad, a jogahižes vipuskas om koume videorolikad.

Nelländen sezonan sjomkad oli zavottud kezakun keskes. Niihe ühtneba mugoižed-žo lapsed, kudambile sjomkad om tutab azj: hö oliba kameran edes edeližil-ki sezonoil. Kacmata sihe miše äjad nored akt'orad ei pagiškois vepsän vai karjalan kelel, hö tarkašti paneba scenarijoiden tekstad muštoda da vätes opendaba neniden čomiden keliden sanoid. Lapsed ozutaba ičeze sur't tahtod tehtas necen čudokahan processan palaks!

– Sišpäi, kut mö radam sigä, tobjimalaz rippub lopsatuz. Uskom, miše kaik tuleb hüvin, siks ku meil oma parahimad akt'orad, – sanuiba "Kuki-rikku"-žurnalan ohjandajad projektan VKontakte-lehtpolel.

"Kodima"-lehtesen toimišt toivob projektale edemba-ki ihastoitta kacujid uzil vipuskoil!

"Kuki-rikku"-projekt tehtas Karjalan rahvahaližen da regionaližen politikan ministerstvan raha-abul.

STAVOI KUSTOV

"Ruwiki" – uz' enciklopedii vepsän kelel

Nügüd' melentartuižid kirjutessid vepsän da karjalan kelil voib lugeda kut lehtesiden, kulehtesiden, erazvuiččiden kirjoiden, al'manahoiden da portaloiden lehtpolil, mugažo udes "Ruwiki"-enciklopedijas-ki, mitte om avaiatud vodel 2023.

"Ruwiki" om äikeline Internet-platform, mitte ühtenzoitab Venäman kel'tedajid, IT-azjtedajid, tedomehid, opendajid, kelen aktivistoid, miše jo läheližes aigas tehta mašinkändajid, opeta mašinintellektad el'geta kelid kirjutadud da änetadud formiš.

Uz' "Ruwiki"-enciklopedii abutab päta erazvuiččid problemoid, ezmäi kaiked kingitada norišton homaičust kodikelen opendamizehe da tedoiden samižehe Internetan kal't. "Ruwiki" andab voimusen kirjutada-ki ičemoi kelel da kehitoitta ičeze kel'mahtoid.

Tämbeizeks aigaks "Ruwikiš"

om jo 20 kel't. Ei amu avaitihe erištod bur'atijan, ingušijan, kalmikian, komin, hakassijan, a mugažo karjalan da vepsän kelil. Kahtes jäl'gmäižes erištost om kirjutadud 13 000 kirjutessid, miččed koskeba elon kaiked polid. Tägä voib löuta tedoid kirjutajiš, runoilijoiš, valdkundoiš, živatoiš, jogiš, järviš, erazvuiččiš praznikoiš – miš taht.

Siks ku sur' pala vepsäläižis da karjalaižis kirjutesišpäi oli kirjutadud 10 da 15 vot tagaze, "Ruwikin" toimitajil om sur' tegend – kohe ta tekstoid nügüdläižiden vepsän kelen sändoiden mödhe. Om tärgeged, miše "Ruwikin" tekstad oliži kodvdud, tarkištadud, oližiba todesižed da oiktad. Nenid kirjutesid voiba kätutada školan openikad da universitetan üllopenikad, lehtmehed da ristitud, ked mahtaba lugeda karjalaks libo vepsäks. Internet-enciklopedii om avonaine, sinna voib kirjutada kaikutte mez', kenel oma hüväd karjalan vai vepsän kirjkelel mahtod.

"Ruwikihe" om keratud tarbhaižid, melentartuižid tedoid Venäman rahvahiden polhe, niiden elos, kul'turas da tradicioiš. Enciklopedii abutab kaita karjalan da vepsän kirjkelel, kehitoitta niid, ved' kirjutada tekstoid heiniš, änikoiš, puiš, avarudes libo fizikas ei ole muga kebn, no enciklopedijan toimitajad eciiba kožujid sanoid da levenzoitaba niiden kätutandad.

"Ruwiki" -lehtpolen irdnägo om kätud vepsän da karjalan kelihe. Siks ku "Ruwiki" radab nügüd' beta-formatas, kaikuččen päivän tarkad da mahtokahad tedomašinan radnikad ližadaba sen lehtpolile uzid tedoid, uzid sanoid da virkehid.

"Ruwiki"-Internet-enciklopedii voib löuta adresadme: vep.ruwiki.ru (vepsän kelel) da olo.ruwiki.ru (karjalan kelen livvin paginal).

LARISA SMOLINA

«Souta joksmust vaste» vepsläižil znamoičeb voibštelendad erazvuiččiden jügedusidenke, miččidenke vasttase kaikutte rahvaz, konz se tahtoi kaita ičeze tradicijoid, kul'turad, radonmahtoid da kel't.

KAIKUČČES SIOIŠPÄI
TAIDEHPIRDAJAD MUGAŽO
TEGIBA VEZIMUJUIŽID
ET'UDOID. KUVA: ANDREI
BORISOV

Art-ekspedicii pohjoizvepsläižidenennoks

Necil kezal Karjalan Taidehmuzejan radnikad da erased karjalaižed taidehpirdajad ühtniba "Joksmust vaste. Pohjoizvepsläižed" -projektan todenzoitamizehe. Nece projekt tegihe paraimaks "Venäman Pohjoizen muzejad" -Huväntegijan programman XIV grantoiden konkursas "Muzejad da ühthižkund" -nominacijas.

Konkursan sädiba "Severstal"-firm da "Pohjoizen huvüz"-huväntegijan fond. Sen pätegendan om kingitada valdkundan taidehpirdajiden homaičust Anizröunan vepsläižiden elonveroho, tradicijoihe, kul'turaha da hengižihe kal'huzihe, a mugažo tundištoitta sijaližid küliden eläjid Karjalan nügüdläižiden taidehpirdajiden sädandradonke.

"Joksmust vaste. Pohjoizvepsläižed" -projektan avtor da ohjandai om Julia Aprodu – vepsläine, kudamb om sündunu vanhas vepsläižes Kalag'-küläs. Nügüd' hän radab Karjalan Taidehmuzejas ozutelusiden erišton tundijan.

– Necil projektal om mugoine nimi, – sel'genzoitab Julia, – sikš ku "Šoutjärvi"-sana vepsän keles znamoičeb "souta järvehesai". Ani amu pohjoizvepsläižed kalatiba Änižel, a sen jäl'ghe pördihe kodihes Šoltozerka-jogedme – hö sou-tiba venehil jogen joksmust vaste.

Neciš virkehes om toine-ki, levedamb jüvä: "souta joksmust vaste" vepsläižil znamoičeb voibštelendad erazvuiččiden jügedusidenke, miččidenke vasttase kaitutte rahvaz, konz se tahtoi kaita ičeze tradicijoid, kul'turad, radonmahtoid da kel't. Nügüd' vepsän

rahvaz erineb äjiš toižiš suomalaiž-ugrilaižiš rahvahišpäi sil, miše se ei ole kadonu – se jatktab eläda.

Karjalan Taidehmuzejan partn'oroikš tegihe "Venäman taidehpirdajiden ühtištuz" - i "Venäman taidehpirdajiden sädandühtištuz" -organizacijoiden regionaližid erištoid, Šoutjärvi- i Kalag' -küliden administracii, Šoutjärven Vepsläine etnografine muzei da "Vepsän kul'tursebr". Tariž sanuda, miše Karjalas mugoine projekt todenzoittas ezmäizen kerdan.

Kezakun nelläs päiväs teta-bad petroskoilaižed taidehpirdajad tundištihe Anizröunan vepsläižiden elonveronke da küliden londuzkuvidenke. Taidehpirdajiden keskes oliba Vladimir i Viktorija Zorinad, Georgii Ivanov, Vladimir Lobanov, Natal'ja Košeleva, a mugažo heiden noremad kollegad Ksenia Trofimova, Irina Pe-

regorodina, Katja Freiman i Jelena Leont'eva (Olonec-lidnaspäi).

Muzejad art-ekspedicijas ezitiba Julia Aprodu, Anna Kuznecova (projektan kurator), Ol'ga Bahilina, Ul'jana Smelova, L'udmila Matvejeva da Natalja Loginova. Neche projektaha ühtni mugažo piterilaine kuvada Andrei Borisov.

Art-ekspedicii zavodihe Kalag'-küläs. Sigä ühtnikoid vastsiba külän pämez' Mihail Pol'akov da sijaližen školan pämez' Svetlana Gotič. Hö tundištoitiba adivoid "Kalarand"-art-objektanke, mitte om sijatud Änižen randal, da adivoičetiba kaid kid pažagal keittud vepsläižel lemel. Taidehpirdajad tegiba ümbrišton et'udoid vezimujuil, a sid' vediba kuvataidehen mastar'-klassad niiden lapsiden da külän eläjiden täht, kudambad tahtoiskanziba tundištadas taidehmirunke.

Toizen päivän art-ekspedicijan ühtnikad mänetiba Šoutjär-

ves. Sigä adivod vastsi Vepsläižen etnografizen muzejan pämez' Natalja Anhimova: hän vedi ekskursijan muzejan ozutelustme, mitte om omištadud pohjoizvepsläižiden elonverole. Sen jäl'ghe taidehpirdajad, kut Kalages-ki, pirdiba sijaližid londuzkuvid da vediba mastar'-klassad kaikiden tahtnikoiden täht.

Koumanz' art-ekspedicijan päiv oli omištadud matkoile Kaskezaha da Toižegehe, Šokš- da Kvarcitnii-külihe. Kaikuččes sijoispäi taidehpirdajad mugažo tegiba vezimujuizid et'udoid da vediba mastar'-klassad sijaližile eläjile.

Nelländel päiväl projektan ühtnikad oliba Mägi-küläs. Ičeze radoiš taidehpirdajad kuvazi-ba čomad külän londust da poleks muretud F'odor Stratilatan pühäkodid. Kaiken ližaks hö kävuiba lähizes Sür'g-küläs, kus heil oli voimuz pagišta Juri Ivanov-

vič Sevast'janovanke – sijaliženke vepsläiženke, kudambale om 91 vot. Pagin oli sätud Juri Ivanovičan vanhas rodun pertiš. Kundeltes hänen starinoid ičeze elo-ozas taidehpirdajad tegiba Juri Ivanovičan modkuvid, a kuvada Andrei Borisov kaiči hänen irdnägon äjiš fotoiš. Art-ekspedicijan ühtnikad voiba spasiboita Andrejad: hän kaiken aigan tegi erazvuiččiden sijoiden, azjtegoiden da ristituden čomid kuvid, homaiči melentartušt.

Sil-žo päiväl adivod udes oliba Šoutjärves: R. P. Loninan muzejas hö starinoičiba matkoiš da jagoihe ičeze tundmusil. Mugažo hö kacuiba kaik art-ekspedicijan aigas tehtud vezimujuizid et'udad i kuvad da valičiba niispäi paraimad tulijan ozutelusen täht – sen avaiduz linneb Vepsläižes etnografizes muzejas 16. elokud. Sügüz'kus nece ozuteluz, miččehe ližatas vól Andrei Borisovan fotokuvid, om avaitud Karjalan Rahvahaližen teatran ezizalaski.

Projektan ühtnikal Vladimir Zorinal om planoiš lüz Šoutjärven muzejad tehta art-objekt: nece linneb sen venehen pojav, mičcel vepsläižed "soutiba joksmust vaste". Om melentartušt, miše venehen kuva tegihe projektan logotipan palaks.

Art-ekspedicijan azjtegoiš plannitas vaumištada doklad, mitte ezitadas 3. redukud "Loninan luge-mižed" -konferencijal Šoutjärves.

Tedištada enamba "Joksmust vaste. Pohjoizvepsläižed" -projektan polhe voib Karjalan Taidehmuzejan Internet-lehtpolel.

JANA FILIMONKOVA
VEPSÄKS KÄNDI DARJA HI'

TAIDEHPIRDAJAD
TEGIBA MASTAR'-
KLASSAD
SIALIŽIDEN
ELÄJIDEN TÄHT.
KUVA: ANDREI
BORISOV

« Voinan lapsed kaik oma mugomad vahvad hengel, radonnavedijad, ei varaikoi nimiččid jügedusid i mahtaba ihastuda eskai penihe čomihe azjoihe.

BABOI IČEZE PERTINNO.
KUVA: IRINA SOTNIKOVA

Hän ei varaida jügedusid

IRINA SOTNIKOVA

Necil vodel minun armhale baboile Jevgenia Ivanovna Fotejevale täudui 85 vot. Žen'a-baboi om kalliz ristit minun elos, minä lujas armastan i arvostan händast. Nügüd' meiden vastused oma lujas harvinaized, no mugoižed-žo lämäd... Kaikutte uz' vastuz – nene oma pit'käd paginad, čomad johtutesed enččes elos, nevondad...

Laps'aigas minä paksus oleskelin hänenno, jäin oks. Muštan, kut ühtes olim heinäntegol; kut mö, lapsed, peitimois heinuses, a hän küksi meid, sikš ku sigä oli äi hangoid i hän varaiži meis; kut pühapäivin herastuin magukahas plotuiden hajuspäi; kut mö ühtes sötim lambhid tanhal; kut ehtoil valoim pomidoroid da ogurcoid. Nügüd'-ki baboi kacmata igäha om lujas boikii. Hän eläb pertiš üksnäze. Pert' om jo kulu, radod om äi kut pertiš, muga irdal-ki, rosanikal. Tervhuz' om jo huba, no hän hüvin ladiše kaiked radoidenke iče, mö vaiše abutam hänele mil voim. Meletan, kaik voinan lapsed oma mugomad vahvad hengel, radonnavedijad, ei varaikoi nimiččid jügedusid i mahtaba ihastuda eskai penihe čomihe azjoihe. Baboin elo-oza ei olend kebn, hän nägi kut pahad, muga äi huväd-ki elos. Tahtoin jagatas baboin johtutesil hänen elon polhe teidenke, "Kodima"-lehtesen lugijad.

Žen'a-baboi om sündunu voinhassai, vodel 1939, kevaz'kun 15. päiväl Kalages, Ropajal. Žen'a-baboin mam Pepšina Anna Dmitrijevna i bat' Polin Ivan Vasiljevič ei olnugoi kolhozas, heile ei anttud nece pert' elämäha i hö tuliba elole Kalagehe.

– Miil oli suur' kanz. Siičeme last oli, mina kumanz' rodimii.

Vanhamb oli sizar' Lina Ivanovna (1932 v.). Däl'ges rodihe vel'l' Valerii. Hänele ottihe nimi lendajan Čkalovan vastha. Kaleiges elo oli lujas boikii, siloi-se obsčezitijad jo zavottihe i sigä anttihe vanhambile sija. Siloi i klub radii, i elo oli lujas hivä i vessel, noriš kävutihe i vät'he gitaral, balalaikiil, mandaliniil. Eskai orkestr strunnii oli. Hö ajeltihe posadiid möto i ezitihe, vät'he nenil instrumentiil. A konz oli avaitud Rudoupravlenii, üks' karjer radii, ka rahvhale radod oli äi. Kaik ičeze elod lattihe.

A däl'ges d'o zavodihe kaik vajehtadas toižhe pol'he. Miide roditel'ad eletihe posadskiiš pertiš, sigä, kuna heid pästtihe hot' vähä sijad oli, no eläda pidi. Pert' Kaleiges däl'ges d'o osttihe, ii olnu. Osttihe kulu pert' kolhozal, askei ku vähäizen paremb elo za-

vodihe. Oli kolhoznii pravlenii, ka hiil pertid oli. Neniš pertiš mö elim-ki.

Konz voin zavodihe, Žen'a-baboile oli kaks' vot. Bat'ad ottihe voinha, mam jäi üksnäze lapsidenke. Mam äjan radoi. Lapsil voinan aigan oli lujas paha elo, hö nägiba i näl'gad, i vilud.

– Mama starinoiči, mise, konz voin zavodihe, ka ken d'o voi, nu ka lähtihe pagoho. Mö pagenim i baba miideke. Bompta zavottihe da Äniželpäi ambuskeltaze, a mö pagenem. Pidi mända Suväriile. Suväriilpäi baržad ottihe rahvast. Mina vel pen' olin, kaks' vot. Rodihe Leonid, voin d'o mäni. Kaik d'o finnad ol'd'he täga. Maman sizarel suur' kanz oli, ka hebo oli hiil. Hö telegale meid penid gruz'tihe, a vanhambad d'ougiil asttihe. Kaskezahassai mö mänim mamanke

da t'otan kanz vel. Da hiil telegas kol'os dei lanks'. Hö nikuna emant ii viitud lähtta, mužikiid ii olnu. Pidi perttaze kümne kilometrad. Sügüz'kus pagoho lähttihe. Perdimii, finnad d'o täga vo vs'u.

Oli hospital' finskii tehtud. Mama taričihe radole sinna. Kaik akad män'd'he radole, ken povoran, ken tehničkan, ken uborščican, ken abunikan, äi radod oli. Finnad teht'he komendantskii čas. Hö d'o lapsid ii abidiitid, vaiše ku kundelteiz' kaiked. Voinan aigan finskijad opendajad oliba tulnudud. Lapsid špigitiit'he. Kevädel ma oli školanno, ma otihe i kästtihe kaida, istutet'he ovoššid, kartohkad. Kaik openikad abutet'he, heid söttihe. Mama radii bol'nicas i erašti mindai otel'. Joulu Pukki oli mitte-se, en teda mi nece oli. Mindai kuctihe muga,

en teda, mikš. Lon'kad pakitihe mamal Finl'andijaha. Äi lapsid oli roduze finniide aigan. Akušerka oli bol'nicas. Hänen mužik voinha oli lähtnu, a lapsid ii olnu hänel. Ka hän Lon'kanke muga vodihe, pakič mamal. Konz voin lo-pihe, finnad läht'he pagoho, ka russkijad d'o tul'd'he tagaze, perdihe. Mama sanii: "Milai ved' mužik läks' ka tez', mise mina rodin lapsen, a tulob, ka min-žo mina sanun hänele. En anda ičein poigad". Mama kucui sizar'-akušerkad i sanii: "Hot' paha elo om, löulen' i laps' läžuškanz', no tö abutit äjan, spasib sur', paljon kiitos teile, no last en anda Finl'andijaha. Mina kazvataškanden iče händast". Leonid samii spokoinii oli kaikiš vellišpäi i sizarišpäi, sikš mise hän näl'gad äjan nägi da bolid äjan tirpi i hän d'o voikta ii mahtnu. Hän om eläb vel. Lujas paha elo oli laps'aigas.

A papa perdihe, konz Suväriilpäi tul'd'he russkijad i pätutadihe Karelijad. Hö ol'd'he plenas. Rikutud ii, no plenha hiid ottihe, äjakse mest oli plenas. Hö bol'nijad sigäpäi d'o perdihe. Hän stariniič, mise söttud ii, liib pästtihe opilkiidike, a rata käsktihe. Heid pektihe batogiil d'ougiid möto, ajatihe radole. Muštan, hän ol tuli. Minai mugoine räcnine oli pen', voused, mama iče ombeskel' kaiken. Mama ot' mindai magamaspäi – batäiz' perdihe! Papa ot' mindai üskha da kaburtel'. Täga-se äjak mužikad perdihe plenaspäi, kac, bol'nijad kaik, hätken ii eletud, kaik nored kol'd'he. Papa-se miil vel voi eläda, no däl'ges i hän kol'. A mama vel kümne vot eli üksnäze.

(MATERIALAN PALA OM KIRJUTADUD POHJOIŽVEPSÄN PAGINAL)

BABOI PRAVUNUKOIDENKE. KUVA: IRINA SOTNIKOVA

→ Augotiž. Jatktand om elokun nomeras.

Литература

Рассказы Кузьмича

→ Продолжение.
Начало в "Kodima" №№ 3-6

Рассказ пятый Доброта

Про трудную судьбу Кузьмич говорит: «Дан крест».

«Если какой науке и надо учиться в школе, – говорит он, – так это науке доброты». Сам Кузьмич себя добрым не считает, но в других доброту подмечает.

– По-твоему, каков есть добрый человек? Конфеткой который угощает? Или слова тебе приятные говорит? Нет, дорожка, не таков он. Добрый – это который доброту свою и в чёрной доле не потеряет. На земле нашей таких единицы, и некоторых я в жизни знавал. Вот шли мы с тобой вчера мимо дач. Помнишь женщину, что на чай позвала? Пелагея Ивановна, значит. Вот она самая что ни на есть добрая. Вот уж у кого судьбинка так судьбинка! Жизнь по ней прошла грозой, ударила, сбита с ног. А она выстояла, выжила и доброты своей не расплескала – до краёв полна осталась, как ковш воды колодезной. До сих пор ею, добротой, делится с людьми.

Пелагея Ивановна работала воспитателем в детском доме. В

то время не было ещё психологов, и вся тяжёлая работа ложилась целиком на плечи воспитателей. А работа, скажу я тебе, не из лёгких: душу больную лечить, предательством покалёченную. Так вот Пелагея Ивановна работала на совесть – ответственная была, жалостливая. В отличие от других, детей строго не наказывала, за что частенько получала выговор от заведующей. «Бить их надо, Пелагея Ивановна, бить», – поучала директриса. «Да они же самой жизнью побитые. Отсюда редко выходят с живой душой, сами знаете», – не соглашалась Пелагея Ивановна.

Пелагея и сама была детдомовская и не понаслышке знала, каково жить без отца и матери. Воспитанники её любили, каждый шёл к ней со своей бедой. А Пелагея Ивановна – добрая душа – каждому и помогала: то Машу по математике подтянет, то Петьку-озорника от старших защитит, то Колесиротинке починит мишку – подарок старой бабушки. Горевала она по каждой несбывшейся надежде, жалела сбившихся с пути ребят, радовалась успехам выпускников. Добрым ангелом Пелагея Ивановна была и в семье. Растила сыночка Витю, во всём поддерживала мужа.

И вот как-то привезли в детский дом мальчишку – хорошенького такого, беленького, вся голова в кудряшках, а глаза голубые-голубые, что небо апрельское. Мамка его сразу после родов написала отказ да через окошко первого этажа из больницы и убежала. Отца же никто не знал. Кто такой, какого рода-племени – сомневаюсь, что и мать-кукушка ведала.

Мальчонка рос улыбчивым, проворным, вот и прикипела к нему Пелагея, приросла сердцем. Из всех детей выделяла. Своему Вите подарочек купит, но и про Ромашечку не забудет: и уроки с ним делала, и паспорт получать помогала, и на учёбу в большой город собирала. Не раз хотела Романа усыновить, да муж не позволял.

Вырос Рома – и как в воду канул. Ни ответа ни привета от него. Нет-нет да и вздохнёт по нему Пелагея, вспоминая.

Шли годы. Муж у Пелагеи умер. Сын Виктор, радость и гордость семьи, окончил университет. Умный был мальчишка, профессора его очень хвалили. Приехал как-то к маме на побывку перед началом работы. Одним воскресным днём шёл через парк и заступился за девушку, к которой приставали пьяные парни. Зарезали они

«Жизнь по ней прошла грозой, ударила, сбита с ног. А она выстояла, выжила и доброты своей не расплескала.

Витю, пырнули ножом в правый бок. А Витенька-то всё прощения у мамы просил, пока его везли до операционной.

На сороковой день после смерти сына к Пелагее пришла молодая женщина-следователь. Посочувствовала несчастной матери, сообщила, что преступника поймали. Вроде, наркоманом каким-то оказался.

На суде, увидев убийцу, Пелагея упала в обморок. Роман это был, её бывший воспитанник. Сразу узнала. Это потом уже, после суда, Пелагея Ивановна поехала в тюрьму. Ей надо было, как она говорила, «ответить себе на один вопрос».

Свидание было коротким. Поначалу Роман оправдывался, мол, не знал, что это её сын, не хотел... А Пелагея больше молчала, думала. Вглядывалась в лицо своего Ромашечки – и самого главного не находила. Доброты своей, даром отданной. Роман стал жестоким человеком, всех вокруг винил в своей судьбе.

Думаешь, обозлилась на мир Пелагея? Попусту, выходит, добротой своей делилась? Нет.

Правда, на себя взяла вину за то, что не смогла уговорить мужа усыновить Ромку. Говорит, дескать, может, и не случилось бы с ним такого, будь у него мама и дом, куда можно прийти да сердце отогреть...

Каждый год Пелагея Ивановна вяжет носочки для детдомовских ребят. Ещё не рождённой внучке своей тоже вяжет. Удочерила она девочку, в люди вывела. Не кончилась доброта в Пелагее, не изошла вконец. Приняла она свой крест и дальше пошла.

Как приехала сюда из шумного города, так я её сразу приметил: собаке брошенной кусок несёт, котёнка пришло выхаживает, делится последним с соседями. Вот она какая, доброта-то настоящая. Её и ветром не согнёшь, и дождём не вымочишь, и горем не придавишь. Она, как цветок мать-и-мачехи, пробившийся сквозь асфальт, растёт и не заканчивается в душе того, кто ею делится с нами, грешными.

Елена Филина

→ Продолжение в следующем номере.

Шарик

Люблю я наш родной северный санаторий «Лесная сказка»! Раз в два года обязательно навещаю. Сразу с автобуса, обгоняя загруженных чемоданами бабуль, – прямым к дежурному врачу, чтобы назначения получить и на время удобное записаться. Процедуры набираю полнэхонько, не продохнуть. А какого лешего мне на отдыхе баклуши бить? Работа у меня в конторе сидячая. Живот выпирает, подбородки висят, лысина – что бильярдный шар, а седалище напоминает корму сухогруза – со всех сторон округлился. Напялю футболку – точь-в-точь воздушный шарик с рисунком. А тут тебе диета, массаж, сауна, бассейн – полное очищение организма от шлаков и токсинов! Качусь из коридора в коридор: из ванной – в душ, из душа – в «царскую купель». Две-три недели – и как новенький! Не шарик, а регбийный мяч! Жена, как меня в санаторий отпра-

ляла, переживала: «Не усердствуй, Аркаша, не доведи себя до истощения в этакой спартагской здравнице. Крутишься как белка в колесе!» А я что? Я ничего. В столовой на аппетит не жалуюсь. Еды хватает. Кое-что ещё и «на заглядку» остаётся – ну, яйцо крутое, печенюшку, а то и тарелочку с кашей с собой прихватю, ежели не тороплюсь никуда. На днях после завтрака бутерброд в салфетку завернул, сунул в пакетик, да так по кабинетам и почесал. В помещении фитотерапии пациенты полчаса вдыхали запах моей чесночной колбасы. Этот дух все остальные благовония напрочь перебил! Ничего: сидели, нюхали. Народ у нас терпеливый, не

вредный, забавный даже...

В один из приездов мужчины-отдыхающий – новичок, наверное – очередь в хвойные ванны отстоял, в кабинке разделся и ждёт, когда ему команду дадут в соседнее помещение заходить. Медсестра из-за занавески выглянула: «Мужчина, идите уж процедуры принимайте! Ванна стынет...» Через двадцать минут заходит девушка в кабинку, чтобы пациента вместе с пробкой сливной из ванной вытащить... Глядь – а мужчина, как Роденовский «Мыслитель», на краю ванной сидит и пригоршнями разведённый в воде хвойный экстракт вовнутрь употребляет. Аж заикал от удовольствия. Чудик.

«Медсестра, как его на топчане со сложенными на груди ручками увидела, наотрез отказалась бедолагу грязью лечебной из ведра поливать...»

Другой отдыхающий – не чище. «Идите, – ему говорят, – в кабинку, разделитесь и приготовьтесь к грязевому обертыванию». Товарищ приготовился, на топчан лег. Медсестра, как его на топчане со сложенными на груди ручками увидела, наотрез отказалась бедолагу грязью лечебной из ведра поливать. «Я, – говорит, – ещё жить хочу, а не от смеха помереть!» Увиденная ею картина того и правда стоила. А там как было... Женщина-отдыхающая, что перед этим недотёпой на той же лавочке переодевалась, в попытках забыла на вешалке бежевые капроновые колготки. Так мужичок их на своё маленькое щупленькое голое тело и напялил, почти до подбородка, и в таком виде на топчане растянулся: думал, что так и надо...

Или вот случай недавний. После ручного массажа спешила одна почтенная отдыхающая в грязелечебницу на жемчуж-

ную ванну, так спешила, что на мокром полу оскользнулась – и села на шпагат. Непроизвольно, но основательно. Не имея дальнейшей возможности продолжить начатый акробатический этюд, дама подала руку подоспевшему кавалеру. Помогли женщине встать. Отряхнули. Вроде, всё на месте... А по санаторию слух пошёл, мол, здешний массажист-виртуоз творит чудеса: у него после шестого сеанса женщины на шпагат садятся!

Уф-ф, до печёночных коликов доведут, черти! Не зря, не зря жена предупреждала, что побережись мне надо: побольше на воздухе бывать, в лесу, в тишине и уединении. А в санаторий заходить по крайней необходимости – в столовую и для прохождения процедур, – чтобы от смеха не лопнуть, как воздушный шарик.

Олег Мошников

Kodirandaine

» RAHVAHAN MELEVUZ:

Sur'om kego, da hir't ei peksa.

Uded püstnikad – uded toivod

28. kezakud Petroskoin valdkundaližes universitetas baltianmeren suomalaisiden keliden kafedran üläopenikad saiba ičeze diplomad. Azjtego mäni universitetan sures zalas.

Petroskoin valdkundaline universitet om unikaline sija, kus opetas vepsän, karjalan da suomen kelid. Mugažo baltianmeren suomalaisiden keliden kafedral üläopenikad voiba valita, mitte karjalan kelen pagin om heile mel'he: livvin vai karjalan pohjoizpagin. Täl vodel necil kafedralpäi pästtihe 18 mest.

Opendusen aigan üläopenikoil oli äi melentartušt (ozutesikš, openduzpraktik školas), hö saiba äi tedoid Karjalan rahvahiden keliš, kul'turas, literaturas da etnografijas, tegiba tundištoitusid, löuziba uded sebranikad da äi tošt. No oli жүgedusid-ki: ekzamenad, kurstöd da pästandtöd.

Täl vodel Petroskoin universitetaspäi pästihe vepsän kelen nel'p' ut tedajad: Kristina Seledkova, Ol'ga Možarova, Jekaterina Martinkova da Marina Gorina. Kaik neičukaižed jo polestiba ičeze pästandtöd. Nügüd' hö jagasoiš tundmusil openduses.

KRISTINA SELEDKOVA:

“Olen sündunu Arhangel'skan lidnas. Jo laps'aigas minai oli sur' melentartuz' suomalaisž-ugrilaižihe rahvahiže, minä lugin saamelaižid sarnoid, baboil mugažo oli “Nasto-käbedmod”, “Kalevi-poeg”- da “Pohjaine keraine”-kirjad. Jäl'gmäizes kirjaspäi tedištind čud'-rahvahas, da nece mel'dütoiti mindai. Opalaks, minai ei ole suomalaisž-ugrilaižid jurid, no sur' melentartuz' oli. Sid' minä tedištind, miše om mugoine universitet, kus voib opeta suomalaisž-ugrilaižid kelid da tahtoiskanzin päzuda opendamhas sihe. Konz oli tulnu uzišt, miše minä päzuin, olin ihastusiš. Mugažo kundlin “Jousnen Järved”-gruppada da minai oli taht el'geta, miš hö pajataba. Nügüd' el'gendan kaiken.

MARINA GORINA, OL'GA MOŽAROVA, JEKATERINA MARTINKOVA. KUVA: OL'GA MOŽAROVA

En voi uskta sihe, miše minai om diplom. Löuzin äi üks'hengid, konz kävuin azjtegoihe, miččid tegiba “Rahvahiden sebruden kodi”, “Vepsän Vezad” da “Periodika”-painiš.

Minai om äi muštlosid universitetaigas. Muštan Ol'ga Jur'evna Žukovad, hän pani meiden südäimihe armastust vepsän kel'he, minun täht se eskai oli kebnemb mi suomen kel'. Hän lahjoiči meile äi lugendkirjoid, openduzkirjoid, sanakirjoid. Mugažo muštan telefontpaginad Gijom Žiberanke, ku-

damb oldes francijalaižen openzi vepsän kel't.

Minei jäi äi konspektoid, lehtesid, “Kodima”-lehtesen nomeroid – minä kaičen kaiken. Lujas tahtoin rata vepsän da suomen kelidenke, mugažo uništand kuvitada lapsiden kirjoid: voib olda, jo pigai eloho lähteb kirj minun kuvidenke. Tahtoizän päzuda magistraturaha.”

OL'GA MOŽAROVA

“Olen Petroskoišpäi. Jo amu minai sündui taht opeta suomen kel't. Ühten kerdan Petroskoin

valdkundaližes universitetas oli avoinuziden verajiden päiv, i sigä sanuin, miše tahtoin opeta suomen kel't. Minei tarjoitihe kävuda ezmäižen kursan parale. Necil paral Maria Vladimirovna Kazakova starinoiči “Kalevala”-eposan polhe. Mugažo oli voimuz pagišta nelländen kursan üläopenikoindenke, da hö starinoičiba minei karjalan i vepsän keliš. Minä tedištind, kut čomin kulub vepsän kel', i minai sündui taht opeta sidä. Mugažo minai om karjalaižid da vepsälaižid jurid.

Om tetpas, ezmäine kurs ei ole kebn, ved' om жүged opeta kaks' kel't. No nügüd' kaik om ozastunu da minä olen bakalavr. Nügüd' mindai varastab jo kaks' openduzvoded magistraturas”.

JEKATERINA MARTINKOVA

“Olen sündunu Volgograd-lidnas, no kaiken aigan minai oli uništuz eläda pohjoizes. Muga i sündui taht ajada Petroskoihe da päzuda universitetha, miše opeta suomen kel't. Vepsän-žo kel't minä zavodin opeta muite, no nügüd' el'gendan: nece ei olend viga.

Openduz oli kebn, ved' se oli ilo minun täht. Nügüd' tahtoizän päzuda magistraturaha, miše jatka minun opendust”.

MARINA GORINA

“Minä olen Arhangel'skan agjaspäi, Onega-lidnaspäi. Konz tuli aig päzuda universitetha, minä tahtoiskanzin opeta ut kel't. Petroskoin valdkundaližes universitetan lehtpolel minä nägištind, miše om “Suomen kel' da literatur, vepsän kel'”-openduzpol', da metin: “Minä en teda nenid kelid, sikš nece linneb melentartušt!” Minei jäi äi johtutesid universitetvoziš: muštan, kut mö em voinu goi magata ezmäižel voz'kursal, sikš ku openzim biletad ekzamenoiden täht, kut olim aktivistoin da ühtnim kaikuččehe azjtegohe, kut löuzim sebranikoid. Nelländel voz'kursal-žo mö olim jo väzunuded da lopuks ehtim kirjutada pästandtöd.

Nügüd' en teda, radaškandenik minä professijan mödhe, no se, miše pagizen kahtel verhal kelel abutaškandeb minei. Openduzvoded oliba melentartuized, жүgedad, veslad!”

“Kodima”-lehtesen polespäi mö ozatelem neičukaižid pästandanke universitetaspäi da toivotam äi satusid kut elos, muga tuli-jas openduses da rados-ki!

MARIA ALEKSEJEVA

Lugendlehtez om tehtud Periodika-paindištos 185610, Karjalan Valdkund, Petroskoi, Titovanird, 3

(“ПОДНЯЯ ЗЕМЛЯ”) VEPSÄN I VENÄN KELIL

Lehtez om registriruidud Karjalan Valdkundan tedotehnologijoiden da kommunikacijoiden Federaližes službas keväz'kun 6. päiväl 2014. Vodel. Registrnomer ПИ № ТУ10-00279

SÄDAJAD:

Karjalan Valdkundan zakonoiden tegendan kund, Karjalan Valdkundan valdmehiš i Karjalan regionaline kundaline Vepsän kul'tursebr-organizacij, Periodika-paindišt

Pätoimitai BABUROVA G. S.

Toimištun adres: 185610, Karjalan Valdkund, Petroskoi, Titovan ird, 3
Telefon: (8142) 78 27 33
Fax (8142) 78-36-29.
E-mail: vepskodima@mail.ru,
→ Lehtez jagetas ilma maksuta

PAINUZSUA:

Avtonomine organizacij
Periodika-paindišt
Om paindud vaumhiš failoišpäi 4x4-tipografijas. 185013, Petroskoi, Novosulažgorskaja, 9, 1. žir, honuz' 1-N

№07 (376) SEMENDKU 2024. Allekirjutatud painusehe 12.07.2024 15.00 časud. Lähteb 17.07.2024. Registrnomer 979. Tiraž 450